

Horvátzsidányi gyöngyszemek

Közösségi összefogással kidolgozott,
natúrparki szemléletű, élő értékeink
Horvátzsidányban

Képviselő-testületi előterjesztés szakmai anyaga

2020

Megbízó: Horvátzsidány Község Önkormányzata

Készítette: Írottkő Natúrparkért Egyesület, Honvéd Veronika

az UTIRO Leader helyi akciócsoport VP6-19.2.1.-90-Ö.1-17 helyi felhívása keretében

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKTÉRSÉGEKBE BEMÁZOLÓ EURÓPA

Előhang

Gyökerek Koreni

Gyökerek.

A mielt nyomai. Öregi szimbólumok.

Örök emlékek.

Általános motívumok, érzések, életrajzi jelek. A táj, a dolgozó kéz, a sző, a lélek tisztelése és becsülése. A csund, a lényeg, a béke, a kezes megelégedés jelei. Világos, érthető forma. Az idő és a rendszeriség naplója. A szülőföld neve észrevett szépsége.

Fekete vonalak a fehér papíron...

Trigoric Lajos

Koreni.

Tragi prošlosti. Prastari simboli.

Vječni spomenici.

Opći motivi, osjećaji, biografski zapisi.

Postovanje, obžavanje rodne grude, djelatne ruke, srca i duše. Potezi misla, bitnosti, tišine i ugodnoga zadovoljstva puma, razumljiva forma. Dnevnik vremena i ufanja. Neupametzeta lipota zavišaja.

Črne linije na bijelom papiru...

Lajos Trigoric

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKTÉRSÉGEK BÉRLÉKÖZÖSÉGE

2020.

Javaslataink a LEADER alapú, natúrparki szemléletű helyi értéktárba emeléshez:

Struktúra:

Horvátzsidányi helyi értékek (gyöngyszemek).

1. Élő és élettelen természeti értékeink – javasolt értékek száma: 5 db.
2. Kiemelkedő ünnepeink, szokásaink – javasolt értékek száma: 14 db.
3. Kiemelkedő Horvátzsidányiak – javasolt értékek száma: 4 db.
4. Művészetek és művészi kézművesség – javasolt értékek száma: 2 db.
5. Épített értékeink – javasolt értékek száma: 5 db.
6. Tárgyak, és a múlt kézbe vehető emlékei – javasolt értékek száma: 4 db.
7. Mesterségek és iparosság emlékei – javasolt értékek száma: 2 db.
8. Vendégcsalogató és vendégfogadó gyöngyszemek – javasolt értékek száma: 3 db.
9. Helyi termékek és a helyi gazdaság megtartói – javasolt értékek száma: 6 db.
10. A Horvátzsidányi közösség megtartói – javasolt értékek száma: 7 db.
11. Sport és szabadidő – javasolt értékek száma: 2 db

A javasolt horvátzsidányi helyi értékeket (= horvátzsidányi gyöngyszemek) 11 db kategóriába osztottuk. A kategóriákon belül javasolt helyi értékek egyenként sorszámozottak.

A leírás tartalmazza a helyi érték megnevezését, a kapcsolattartó személy nevét és elérhetőségét, a pontos helyszínt (hrs., koordináták, cím amennyiben ez értelmezhető az adott értéknél).

A leírás tartalmaz egy javaslatot és a javaslattevő szervezet/személy megnevezését.

A helyi értéktárban lévő értékek (= horvátzsidányi gyöngyszemek) közül kiemelésre javasolt kategóriák:

1. Natúrparki Gyöngyszemek – a natúrparki értékek szempontjából kiemelkedő értékek
2. Vas Megyei Értéktárba javasolt értékek – Javasoljuk a kiemelt horvátzsidányi helyi értékeket a Vas megyei értéktár felé jóváhagyásra előterjeszteni. (A Vas Megyei Értéktárba javasolni csak a helyi értéktárba való felvétel után lehet egy-egy helyi értéket.)

Tartalom

Tartalom	4
1. Horvátzsidányi gyöngyszemek – élő természeti értékeink.....	7
1.1. Horvátzsidány forrás tisztaságú vize.....	7
1.2. Jurisich-forrás és a közelében lévő nagy kocsányos tölgy	7
1.3. Kapitány-kút.....	8
1.4. Péruska emlékhely 280 éves tölgyfája.....	8
1.5. „Stara Vera” gesztenyés.....	9
2. Horvátzsidányi gyöngyszemek – kiemelkedő ünnepeink és szokások	10
2.1. Falunap / Káposztanap.....	10
2.2. A falu búcsúja	10
2.3. Horvátbál.....	10
2.4. Horvát est.....	11
2.5. Farsangi maskarások vonulása.....	11
2.6. Szent Iván éji lampionos felvonulás a Péruska kápolnához	12
2.7. Péruska kápolnánál rendezett évenkénti 4 mise.....	12
2.8. Májusfa állítás	12
2.9. Húsvéti szokások	13
Locsolkodás	13
Kereplés-skrébálás	13
2.10. Szent Márton lámpás felvonulás – Horvátzsidányból az ólmodi Szent Márton templomba.....	13
2.11. Karácsonyi szokások: pásztorkodás (betlehemezés), krampuszok, és Adventi koncert	14
2.12. Péruska-tábor.....	14
2.13. Honfoglaláskori lovas hagyományőrzés és íjászkodás a Marton-Szálláson	15
2.14. Az élő horvát nyelv, a legjobb hagyományőrzés	15
3. Horvátzsidányi Gyöngyszemek – kiemelkedő személyek.....	17
3.1. Dumovits István plébános (1940 -)	17
3.2. Brigovich Lajos festőművész	17

3.3. Bölcs Matild költő	18
3.4. Horváth Zsuzsanna kántor, hitoktató (1956-)	18
4. Horvátzsidányi gyöngyszemek – művészetek és művészi kézművesség.....	20
4.1. Brigovich Lajos festményei	20
4.2. Kumánovich Jakab festményei.....	20
5. Horvátzsidányi gyöngyszemek – épített értékeink (szakrális, lakó- és gazdasági épületek, régészet, szobrok, egyebek)	21
5.1. Keresztelő Szent János templom	21
5.2. Milleniumi Kereszt	21
5.3. Hősi emlékmű	22
5.4. Péruska Mária Kápolna, kegyhely, szobor park	22
5.5. A római Borostyánkő út	23
6. Horvátzsidányi gyöngyszemek – tárgyak, a múlt kézbe vehető emlékei	24
6.1. Škoruš gyűjtemény.....	24
6.2. Plébánia Hivatal gyűjteménye	24
6.3. Horvátzsidány képeskönyve	24
6.4. Régi tárgyak méltó elhelyezése	25
7. Horvátzsidányi gyöngyszemek – a mesterségek és iparosság emlékei	26
7.1. Ágsöprű kötés nyírfaágból	26
7.2. Ács és lakatos mesterségek Horvátzsidányban	26
8. Horvátzsidányi gyöngyszemek – Vendégcsalogató és vendégfogadó gyöngyszemek	28
8.1. Marton-Szállás – hagyományőrző turisztikai központ.....	28
8.2. Margaréta Csárda & Panzió	28
8.3. Kőszeghegyalja Vendégház	29
9. Horvátzsidányi gyöngyszemek – Helyi termékek és a helyi gazdaság megtartói	30
9.1. Helyi termékek	30
9.2. Helyi mezőgazdálkodás.....	30
9.3. Ökológiai gazdálkodás.....	31
9.4. Kézműves mesterségek.....	31

9.5. Lakóhelyek, lakókörnyezet és környezettudatosság	32
9.6. Az elérhető helyi szolgáltatások	33
10. Horvátzsidányi gyöngyszemek – A horvátzsidányi közösség megtartói.....	34
10.1. Horvát Katolikus Ifjúság Vallási és Kulturális Egyesület.....	34
10.2. „Čakavci” Horvát Kulturális és Hagyományőrző Egyesület – néptáncsoport, gyermekszekciója a „Židanske Zvijezdice”	34
10.2.1. Horvátzsidányi Hírmondó	34
10.3. Peruška Mária énekkar	35
10.4. Židanski tamburaši tamburazenekar	35
10.5. Horvátzsidányi amatőr színjátszókör	35
10.6. Idősek klubja	36
11. Horvátzsidányi gyöngyszemek – sport és szabadidő.....	37
11.1. Labdarúgás	37
11.2. Lovaglás, Íjászat, Lovas íjászat, Kézművesség.....	37
Beérkezett további javaslatok.....	38

1. Horvátzsidányi gyöngyszemek – élő természeti értékeink

1.1. Horvátzsidány forrás tisztaságú vize

A Horvátzsidányi erdőben is fellelhető kutak és források, amelyek vizéből a földművelő és az erdei munkások oltották szomjukat, valamint itatták állataikat annak idején. Ezeket ma bőséges, jó minőségű ivóvízként megtaláljuk a falu számos házában ásott kutak formájában. A horvátzsidányi Chernel forrás kristálytisza vizére alapozza működését az ART Water Kft., amely Alpokaqua (Chernel Aqua Terra Sydan) néven ásványvizet, s ízesített ásványvizet hoz forgalomba.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: A vizek megőrzése, szennyezésének elkerülése.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

1.2. Jurisich-forrás és a közelében lévő nagy kocsányos tölgy

Az Ablánc pataktól északra lévő patakvölgy mellett található kiépítetlen forrás természetes, érintetlen környezetben található, az egykori kéktúra útvonalhoz közel. Térképeken jelölt forrás. A forrásnál jelenleg csak vízszivárgás tapasztalható.

A forrástól DK-re, a patakvölgyben található egy hatalmas kocsányos tölgy, ép, egészséges. Törzskerülete 480 cm. A tölgyfa a Péruska Mária kocsánytalan tölgyéhez közeli korú lehet.

Helyszín: Horvátzsidány 0132/16 hrsz. patak melletti része

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: A forrás természetes környezetének megőrzése. A forrásnál egy műanyag cső található, ennek eltávolítása szükségszerű, esetleg fém csőre cserélendő, de inkább a természetes vízszivárgás előnyben részesítése javasolt. A forrást és

környezetét, a nagy tölgyfát az érintetlenség megőrzése érdekében helyi védelemre javasoljuk.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

1.3. Kapitány-kút

A Péruska Mária kápolnához és Marton-szálláshoz vezető út bal oldalán, a képesfa utáni balra leágazó úton, majd az erdei ösvényen tudjuk megközelíteni a Kapitány-kút nevű forrást. A forrás körül egy boltíves kiépítés van, a kristálytisza víz a boltív alatti mélyedésben, „kútban” található.

Helyszín: Horvátzsidány 0132/16 hrsz.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: A forrás természetes környezetének megőrzése javasolt, elhelyezkedését kis nyilakkal lehet jelezni. A forrást és környezetét az érintetlenség megőrzése érdekében helyi védelemre javasoljuk.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

1.4. Péruska emlékhely 280 éves tölgyfája

A kocsánytalan tölgy és legendája számos helyi és környékbeli amatőr festőt, grafikust és fényképészt megihlet; számos alkotás, még versek is születnek róla.

Kora: kb. 280 év

Magassága: 20-25 m

Törzskerület: 500 cm

Helyszín: koordináták: 47.389401, 16.630690

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: Javasoljuk a fa természeti környezetének megőrzését.

Kiemelési javaslat: Natúparki Gyöngyszem

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

1.5. „Stara Vera” gesztenyés

A gesztenyefák közel 100 évesek lehetnek.

Helyszín: Horvátzsidány 0100/1-0100/20 közötti hrsz.-ek és 0102/6-0102/40 közötti hrsz.-ek

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: Javasoljuk a gesztenyés helyi védettségű természeti értéként való nyilvántartásba vételét.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2. Horvátzsidányi gyöngyszemek – kiemelkedő ünnepeink és szokások

2.1. Falunap / Káposztanap

Minden évben ősszel tartják a falu talán legtöbb résztvevőt megmozgató szokását, amely nem más, mint a falunap és Káposztanap egyben. Ezen a napon, az önkormányzat számos közösségi-, sport- és kulturális programmal várja a település lakosságát. A Káposztanap szintén egy színes gasztronómiai esemény, amelynek mottója, hogy „Minden, ami káposzta, itt megtalálható lesz!” A káposztafesztivál változatos programokkal csábítja el a zsidányiakat, és a közeli falvakból érkezőket.

Időszak: Szeptember

Javaslat: A hagyományos rendezvény megtartása, és a rendezvény segítségével a horvátzsidányiak bevonása a közösségi programokba.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.2. A falu búcsúja

A falu búcsúja Keresztelő Szent János napján van. Az ötvenes évektől kezdve a misét a reggeli órákban tartják, majd a búcsúra meghívják a környező falvakból a rokonságot, de sokan meghívás nélkül is jönnek. Minden háznál ezen a napon amolyan „kislakodalmat” tartanak.

Időszak: Június 24.

Javaslat: A hagyomány megtartása.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.3. Horvátbál

Még a kilencvenes években jött divatba, hogy a farsangi időszakban összejönnek a helyi horvátok a telet lezáró mulatságra. Volt ugyan pár év, ami kimaradt, néhány éve viszont hatalmas a népszerűsége – köszönhetően a jó előkészítésnek, a kiváló szervezésnek, és az erős horvát kulturális töltetnek.

Időszak: Farsang

Javaslat: A hagyományos rendezvény megtartása, és a rendezvény segítségével az itt élők bevonása a közösségi programokba.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.4. Horvát est

Ezen az estén a falu hagyományőrző csoportjai adnak műsort, valamint az óvoda és az iskola gyermekei is. Szinte minden évben vannak vendéglőadók is. A sötét novemberből a Világgyermek születésére készülő adventi időszakba való átmenet időhídján zajlik ez a kulturális seregszemle.

Időszak: Minden év november utolsó szombatja

Javaslat: A hagyomány megtartása.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.5. Farsangi maskarások vonulása

A horvátzsidányi télűző farsangi felvonulás nem régi horvát hagyomány, de a faluban élőket összekovácsoló, rendkívül élvezetes, hosszú órákon át tartó mókázás.

Időszak: Farsang

Javaslat: A hagyományos rendezvény megtartása, és a rendezvény segítségével az itt élők bevonása a közösségi programokba.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.6. Szent Iván éji lampionos felvonulás a Péruska kápolnához

Szent Iván éjszakájának, más néven nyárközép éjszakájának a június 23-áról 24-ére virradó éjszakát nevezik Magyarországon. A horvátzsidányiak mindig a Szent Iván napi búcsú vasárnapjukat megelőző pénteken tartják e megemlékezés céljából zárandoklatukat a Péruska kápolnához.

Időszak: Június 23-24.

Javaslat: A hagyomány megtartása.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.7. Péruska kápolnánál rendezett évenkénti 4 mise

A 20. század viharos évei után először 1983-ban nyílt lehetőség arra, hogy a Péruska Mária kegyhely ismét régi pompájában virulhasson, fogadhassa híveit. Minden évben összegyűlnek itt a vadászok, az erdészek, a tűzoltók, kéményseprők, határőrök, honvédség, rendőrség, a fiatalok, illetve a Szűzanya tisztelői és megtartják háromnyelvű zárandoklatukat. Június első vasárnapján háromnyelvű: magyar, horvát és német vadászmisét és zárandoklatot tartanak. Így lett ez a hely háromnyelvű zárandokhelyé. Szeptember 8-án Kisboldogasszony /népies elnevezése Kisasszony/ napján a környékbeli lovasokat, fogathajtókat, íjászokat hagyományteremtő szándékkal zárandok (kétnyelvű) szentmisére hívják.

Időszak: Júniustól szeptemberig minden hónap 1. vasárnapja

Javaslat: A hagyomány megtartása.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.8. Májusfa állítás

A Čakavci helyi néptáncsoport férfi és fiú tagjai – régi hagyományt őrizve – összefogással állítanak egy májusfát a településen. A hónap utolsó napján pedig a májusfa kiszedése napján a táncsoport női és lány tagjai „kitáncolással” köszönik meg a májusfát. Ehhez a szokáshoz csatlakozott a gyermek-táncsoport is.

Ideje: április 30, május 31.

Javaslat: A hagyomány megtartása.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.9. Húsvéti szokások

Locsolkodás

Húsvéthétfőn hajnaltól kezdve hagyományosan a fiúk vízzel, újabban viszont illatos kölnivel locsolják meg az ismerős lányokat.

Ideje: Húsvét hétfő

Javaslat: A hagyomány megtartása.

Kereplés-skrébálás

Nagycsütörtök este, a szertartáson a *"harangok Rómába mennek és helyettük a kereplők szólnak"*. Mondja a közismert szólás. A harangok csak nagyszombaton szólalnak meg ismét. A templomba hívás, ezekben a napokban kerepléssel történik.

Ideje: Nagycsütörtöktől nagyszombatig

Javaslat: A hagyomány megtartása.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.10. Szent Márton lámpás felvonulás – Horvátzsidányból az ólmodi Szent Márton templomba

Amint leszáll Szent Márton estéje, a horvátzsidányi óvoda és iskola nevelői és gyermekei, valamint számos horvátzsidányi család Szent Márton keresésére, Ólmodra indul. A gyerekeken liba-korona, kezükben Szent-Márton lámpás van, így járják be sötétedés után a két falu közötti dombos, kanyargós utat. A határban várják őket a falusiak, és innen együtt indulnak tovább Ólmod Szent Márton templomába – nem ritkán mintegy kétszázan. A templomban a gyermekek ünnepi Szent Márton műsort adnak az első pannóniai szent, egyben az első európai szerzetes-szent, Európa védőszentje tiszteletére. A falu pedig, Mártonhoz illően, bőségesen megvendégeli vendégeit.

Időszak: November 11.

Javaslat: A rendezvény rendszeres megtartása és népszerűsítése javasolt.

Kiemelési javaslat: Natúrparki Gyöngyszem

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írottktő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.11. Karácsonyi szokások: pásztorkodás (betlehemezés), krampuszok, és Adventi koncert

Az egyik közkedvelt szokás a krampuszok vonulása, amelyek ijesztő maszkokban, zajt keltve rótták az utakat, hogy kiűzzék a telet és az ártó szellemeket. A másik közkedvelt hagyomány, amit őriznek az adventi időszakban megrendezésre kerülő betlehemezés vagy más néven pásztorkodás. Ekkor házról-házra viszik az örömhírt a kis Jézus születését. December 24-én Szent este napján, a templomban Karácsonyi koncertet hallgathatnak a falu lakói.

Időszak: Adventi időszak

Javaslat: A hagyományos rendezvény megtartása, és a rendezvény segítségével a lakosság bevonása a közösségi programokba.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írottktő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.12. Péruska-tábor

Hétfőtől vasárnapig vannak ott a gyerekek, ahol a hét minden napján van mise a kápolnánál illetve hittanos foglalkozások, foglalkoznak a horvát kultúrával is. Mindemellett sokat túráznak, meglátogatják a közeli fürdőhelyeket. Dumovits István plébános, aki 1993-ban 27 évvel ezelőtt elindította a Péruska-táborokat, mindennap kimegy a tábor lakóihoz. Gyakran már egykori táborozók vezetnek a gyerekek programjait.

Időszak: Augusztus első vasárnapját megelőző hét

Javaslat: A hagyományos rendezvény megtartása, és a rendezvény segítségével a fiatalok bevonása a közösségi programokba.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.13. Honfoglaláskori lovas hagyományőrzés és íjászkodás a Marton-Szálláson

A Kőszegi-hegység lábánál fekvő Marton-Szállás várja azokat a kalandvágyó fiatalokat és családokat, akik szívesen megismerkednének a honfoglaló magyarság életével és kultúrájával. A tábor programjában szerepel íjászat, honfoglalás-kori kézművesség, lovasíjász bemutató, és beszélgetések a természetközeli élet rejtelseiről. Bemutatóik kiemelkedő pontjai a környékbeli rendezvényeknek, pl. a Kőszegi Ostromnapoknak, falunapoknak.

Időszak: Június- Július

Helyszín: 9733 Horvátzsidány, Marton-Szállás 0132/26.

Tulajdonos: Marton Ágoston +36 30 581 3102, Marton Tünde +36 30 581 3172

E-mail: info@marton-szallas.hu

Javaslat: Javasoljuk, hogy a lovasok felvonulásának találjanak helyet a települési, és akár az iskolai ünnepségeken. Az itt lakók örömmel fogadnák őket.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

2.14. Az élő horvát nyelv, a legjobb hagyományőrzés

A településen élők többségének az elmúlt évszázadok hagyományai alapján anyanyelve a horvát nyelv, így a mindennapokban magyarul és horvátul egyaránt beszélnek. Egy települést igazán az ő nyelvén, népszokásain, dalain, kultúráján keresztül ismerhetünk meg. Ehhez a legjobb példa Horvátzsidány, ahol a nyelvi értékek és kultúrák mai napig aktívan élnek az itt lakókban, és művészeti csoportjaik munkájában. Természetesen a XXI. század páratlanul mozgalmas élete felnyitotta az évszázados közösség határait, és sokan már csak az óvodában, vagy még ott sem találkoznak nagyszüleik nyelvével.

Időszak: Egész évben

Javaslat: A hagyományőrzés ápolása, horvát nyelv továbbadása.

Javaslattevő: Horvátzsídány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írottkő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKTÉRSÉGEKNE BÜNYHÁZÓ EURÓPA

3. Horvátzsidányi Gyöngyszemek – kiemelkedő személyek

3.1. Dumovits István plébános (1940 -)

1717-től a családjában ő a kilencedik pap, beleértve az apai és anyai ágat is. Úgy érzi, valamelyik elődje hívó szavára választotta a papi hivatást. Kőszeg és Sopron között öt horvát nemzetiségű község található. Kópháza, Peresznye, Ólmod, Und és Horvátzsidány. Ezen utóbbi három község lelkipásztora negyven éve Dumovits István. Az egyházi szertartások és a szentmisék nemzetiségi nyelven zajlanak. A nemzetiségi horvát szentmisék mellett vasárnaponként magyar nyelvűt is celebrál. Az ő magángyűjteményében található rengeteg régi tárgyi emlék, használati tárgy, és egyháztörténeti kincs, amelyből két kiállítás is megtelik, Horvátzsidányban és Peresznyén.

Javaslat: Munkásságának elismerése

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

3.2. Brigovich Lajos festőművész

Tanítóként, gyűjtőként, festőként és fotográfusként is fontos szerepet töltött be a falu életében. Fotói évtizedek képes krónikáját őrzik. A rendszerváltás előtt úttörő-vezetőként is szervezte a térség gyermekeinek programjait. Festményei és grafikái az ólmodi Galériában, és Peresznyei Művelődési házban kerültek kiállításra. Helytörténeti gyűjteménye Gyökerek – Koreni címmel látogatható ma is Ólmodon. Kőszegen fényképészeti kiállítása látható.

Javaslat: Emlékének megőrzése, gyűjteménye méltó elhelyezése.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

3.3. Bölcs Matild költő

Szombathelyen, 1949. február 22-én született. Magyarországi horvát költőnő. Állandó résztvevője a Határon túli horvát költők találkozójának, és szerkesztője a Riječ horvát irodalmi folyóiratnak. A szombathelyi Pedagógiai Egyetemen tanított a horvát katedrán. Ő írta az „Anyanyelv – Regionális Nyelv, Identitástudat – Regionális Identitástudat” című értekezést, számos tankönyv és tudományos munka szerzője.

Javaslat: Munkásságának elismerése

Javaslattevő: Horvátzsídány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

3.4. Horváth Zsuzsanna kántor, hitoktató (1956-)

A horvátzsídányi születésű kántor korábban szociális gondozóként, csecsemőotthon főnővéreként dolgozott, majd Sopronban végezte el a kántorképzőt, később Szombathelyen és Győrben a Hittudományi Főiskolát. 1988-tól Horvátzsídányban és Ólmodon kántor, 1993-tól Horvátzsídányban és Undon hitoktató is. Az 1990-ben alakult Horvát Katolikus Ifjúság Vallási és Kulturális Egyesület alapító tagja, amely szervezésében megrendezésre került több, ma is élő hagyomány. Aktív elindítója a farsangi felvonulásnak, a felnőtt színjátszókör, később a gyermek „Konrad” színjátszókör előadásainak, a Péruska ifjúsági tábor elindításának, melynek kb. 10 évig vezetője is volt. Aktív a helyi kultúra megőrzésében, a helyi, 2020-ban kiadott képes könyv készítésében. Elindítója a Márton-napi felvonulásnak, a június 24-én megtartásra kerülő Szent Iván éji zarándoklatnak. A Péruska Mária énekkar vezetője. Az énekkar rendezésében az Adventi koncertek fő szervezője, a karácsonyi misztériumjáték, és a pásztorjátékok betanítója. A Húsvéti Passió is az ő szervezésében valósul meg. A gyerekekkel egyénileg és csoportosan ma is foglalkozik.

Javaslat: Munkásságának elismerése

Javaslattevő: Horvátzsídány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKTÉRSÉGEKNE BIZTALIZÓ EURÓPA

4. Horvátzsidányi gyöngyszemek – művészetek és művészi kézművesség

4.1. Brigovich Lajos festményei

Tusrajzain, festményein a horvát embereket, falurészeket és a környező szép tájat örökítette meg sajátos látásmóddal. Alkotásaiból helyben, az ország sok településén, Kismartonban és Zágrábban is rendeztek kiállítást.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: Festményeinek megőrzése, kiállítás rendezése.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írottktő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

4.2. Kumánovich Jakab festményei

Többek között az ő műalkotása az Ólmodi Fő utcán megtalálható „Szűz Mária a kised Jézussal” kép. Ólmod plébánosa Dumovits István horvátzsidányi plébániai kormányzó 2018. február 28-i levele szerint „Az ólmodi bevezető úton lévő képhez az alábbi kiegészítéseket tudom adni: A festő neve: Kumánovich Jakab, ő amatőr festő volt, falunk szülötte és lakója, sajnos azóta már eltávozott az élők sorából (2014.)”.

Javaslat: Emlékének megőrzése.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írottktő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

5. Horvátzsidányi gyöngyszemek – épített értékeink **(szakrális, lakó- és gazdasági épületek, régészet,** **szobrok, egyébek)**

5.1. Keresztelő Szent János templom

Horvátzsidány meghatározó épülete. Egykor egy leendő ferences kolostortemplomának épült. 1875-ben jelentősen átalakították, 1893-ban, az Anton Müller által épített orgonát helyezték el benne. A főhomlokzaton St. Maria és St. Jivan (Szent Iván vagy Szent János, Keresztelő Szent János) szobra látható. Ma minden felirata horvát nyelvű. Ugyanakkor a templomban horvát anyanyelvű és magyar szentmiséket is tartanak.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány, Hideg u. 11

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: A templom és környezetének védelme, rendben tartása.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

5.2. Milleniumi Kereszt

A Hősi emlékműtől pár méterrel balra áll egy nagyméretű kettős kereszt. A négyzet alakú, gerendákból összeácsolt kereszt felső szárának közepén egy nyolcágú csillag van. Az alsó szárának közepére vésték a 2001-es évszámot. A függőleges gerendán lejjebb Magyarország mai címere van a fába faragva. Egy magasabbra nőtt tuja öleli körbe a keresztet és zavarja mindezek látványát.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány, Hideg u. 11

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: A kereszt és környezetének védelme, rendben tartása.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

5.3. Hősi emlékmű

Horvátzsidány első világháborús halottainak emlékművét Mechle Béla soproni kőfaragó készítette el. A mész-kő tömbökből rakott obeliszken díszes fekete márványtáblán olvasható az elesettek névsora. A síremlékre még a rendszerváltás előtt (1985-ben) felkerült a második világháború áldozatainak nevét tartalmazó tábla is.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány, Hideg u. 11.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: Az emlékmű és környezetének védelme, rendben tartása.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

5.4. Péruska Mária Kápolna, kegyhely, szobor park

1983 óta háromnyelvű zarándokhelyként fogadja látogatóit a Peruška Maria kápolna. 1994-ben a tölgyfa közelében felépült egy kis kápolna Szent Hubertus és Szűzanya tiszteletére a hívek adományaiból, melyet az erdő hús fái mellett körülölel még egy gyönyörű szoborpark is, mely a mesterségek védőszentjeit ábrázolja.

Helyszín: koordináták: 47.389394, 16.630626

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: A kápolna védelme és környezetének rendbe tartása. Programok, táborok helyszíne lehet.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

5.5. A római Borostyánkő út

A rómaiak által kiépített Borostyánkő út a legismertebb ókori kereskedelmi útvonal volt, amely az Adria és a Balti-tenger közötti áruszállítás legfontosabb útvonala volt Európában. Azt tudjuk, hogy Szombathely után Nemescsón és a szomszédos Frankenau-ban volt Útállomás az egykori európai kereskedelmi úton. Az útra utaló elnevezések („Örökség dűlő”, „Római út”) mai napig fellelhetők Horvátzsidányban és Ólmodon. Leletek még nem kerültek elő, célzott régészeti feltárás nem történt.

Helyszín: Pontosan nem ismert, vélhetően Horvátzsidány beépített területének déli határa és a Marton-Szállás között vezetett el a völgyben.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: Az Ólmod-Horvátzsidány közötti Örökség dűlőben az egykori római Borostyánkő út rövid bemutatása. Többnyelvű tábla kihelyezése. A Bernstein Trail (Borostyánkő) túraútvonalon érkezőknek is kedvelt látogató pontja lehet.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

6. Horvátzsidányi gyöngyszemek – tárgyak, a múlt kézbe vehető emlékei

6.1. Škoruš gyűjtemény

A Škoruš gyűjtemény és kiállítás 2004-ben nyílt meg. A kiállításon főként néprajzi és helytörténeti anyagok láthatók. A múzeumban állandó néprajzi kiállítás tekinthető meg, Brigovich Lajos gyűjteményéből áll.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány, Fő u. 6.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

6.2. Plébánia Hivatal gyűjteménye

A templom mellett van a Plébánia Hivatal, melyben Dumovits István plébános úr magángyűjteménye található, itt a hajdani népelet tárgyi értékein kívül, egyházi tárgyi emlékeket mutat be.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány, Hideg u. 11.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: Gyűjteménynek méltóbb elhelyezés biztosítása, esetleg egy Tájház vagy Értékek Háza kialakítása Horvátzsidányban.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

6.3. Horvátzsidány képeskönyve

Egy csapat lelkes lokálpatrióta értékmegőrző kiadványt, régi fényképeket és leírásukat tartalmazó képeskönyvet szerkesztett, amely megjeleníti a falu elmúlt majd száz évét. A könyvbemutató 2019. november végén került megrendezésre, hatalmas

érdeklődéssel. Már szinte minden horvátzsidányi, és horvátzsidányi kötődésű család asztalán megtalálható a kötet, még a legifjabbak is szívesen forgatják.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: A Horvátzsidányt méltón, és szép kivitelben bemutató képeskönyv ismertté tétele a település határain kívül is.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

6.4. Régi tárgyak méltó elhelyezése

A faluban megfogalmazódott, hogy a régi időket idéző tárgyaknak, dokumentumoknak méltó otthont alakítsanak ki: hiszen a faluban még megtalálható régi tárgyak, használati eszközök, bútorok megmentése az utókornak éppoly jelentőségű, mint a frissen kiadott képeskönyv. A meglévő múzeum szűkös, zsúfolt már kinőtte magát. Amíg még van lehetőség és kellő lelkesedés, meg kellene valósítani a helyi értékek gyűjteményének házát. Pl.: Idősek Klubjával átellenben lévő, vagy a szomszédos régi házban.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: Idősek Klubjával átellenben lévő, vagy a szomszédos régi ház átalakítása múzeumká.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

7. Horvátzsidányi gyöngyszemek – a mesterségek és iparosság emlékei

7.1. Ágsöprű kötés nyírfaágból

Az ágsöprű jól használható volt udvar takarítására, a szélhordta szalma és falevelek összeprésére, s míg a cirokseprűt leginkább a lakóház tisztán tartásánál vetették be, addig robusztusabb, nehezebb „rokonával” a kamrákban, a padlásokon és az istállókban is dolgoztak. Ágsöprűt kötni valamilyen szinten minden gazda tudott, de természetesen, ahogy a kosárfonásnál, itt is megvoltak azok az emberek falun is, akik ezzel egészítették ki jövedelmüket.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: A helyi mesterségeknek kiállítórész kialakítása a helytörténeti múzeum megújítása során.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

7.2. Ács és lakatos mesterségek Horvátzsidányban

Az **ács** hagyományosan olyan szakképzett mesterember, aki zsálatokat, állvány-szerkezeteket és maradó faszerkezeteket készít, bont, átalakít, javít és karbantart a településen. A **lakatos** is hagyományos mesterség illetve foglalkozás. A lakatos eredetileg zárok, lakatok, kulcsok illetve épület- vagy bútorkészítések készítésével illetve javításával foglalkozó szakember volt. Manapság vasból, acélból és egyéb fémes anyagból készült különféle lemezeket, idomokat, csöveket, vázakat és tartószerkezeteket munkál meg. Épületek és más építmények szerkezeti fémvázainak összeszerelését, felállítását és szétszerelését végzi. Horvátzsidányban ma is kiváló, modern örökösei dolgoznak e tradicionális mesterségeknek.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Javaslat: A helyi mesterségeknek emlékhely kialakítása.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDEKI TÉRSÉGEKNEK BÜNTÁJZÓ EURÓPA

8. Horvátzsidányi gyöngyszemek – Vendégcsalogató és vendégfogadó gyöngyszemek

8.1. Marton-Szállás – hagyományőrző turisztikai központ

A 16 hektáros, festői szépségű MARTON-SZÁLLÁS Vas megyében, a Kőszeg és Horvátzsidány mellett található József-majorban létesült, a világ zajától távol, ahol minden gondját feledve az ember egyé lehet a természettel. A terület része az Írott-kő Natúrpark természetvédelmi területének és a kék túra útvonal halad el mellette. Az idelátogatók megismerkedhetnek az íjászat rejtelseivel, a korabeli kézművességekkel illetve fegyverekkel, valamint lovagolhatnak is.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány, Marton-Szállás 0132/26.

Tulajdonos: Marton Ágoston +36 30 581 3102, Marton Tünde +36 30 581 3172

E-mail: info@marton-szallas.hu

Javaslat: Marton-szállás ismerté tétele, bevonása a horvátzsidányi rendezvényekbe.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

8.2. Margaréta Csárda & Panzió

A Margaréta Csárda & Panzió Horvátzsidányban, az Alpokalja lábánál található – Kőszegtől mindössze 6, Bükfürdőtől 12 km-re, az osztrák határ szomszédságában. Minőségi szolgáltatást nyújtanak új kialakítású épületükben.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány, József Attila u. 2.

Tulajdonos: Varga Tímea, Telefon: +36-94-365-582,

E-mail: info@margaretacsarda.hu

Javaslat: Margaréta Csárda & Panzió ismerté tétele.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

8.3. Kőszeghegyalja Vendégház

Kőszegtől 5 kilométerre, az osztrák határ mellett csendes környezetben, wellness szolgáltatásokkal is rendelkezik ez a skandináv stílusú vendégház.

Helyszín: 9733 Horvátzsidány, Petőfi utca 10.

Tulajdonos: Vasi Anikó – Telefonszám: 30/9391152

Javaslat: Vendégház ismerteté tétele.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

9. Horvátzsidányi gyöngyszemek – Helyi termékek és a helyi gazdaság megtartói

9.1. Helyi termékek

A helyi terméket, élelmiszert és alapanyagot vagy részterméket előállító gyártók és feldolgozók a vidékre jellemző termények és erőforrások helyben történő feldolgozásával megerősítik településük, és az egész natúrpark térség helyi gazdasági bázisát, amely egyben jelentős hozzáadott értéket jelent a térségbe látogató vendégeknek, és turistáknak, valamint a térségen kívüli értékesítés esetén, mintegy járulékosan, jó híret viszik a településnek és magának a natúrparknak is.

A Lepnja az egyik legismertebb horvátzsidányi helyi étel. Ez nem más, mint egy tököstúrós lepény, amit házilag készítenek el az asszonyok. Hagyományos vasárnapi étel a **renovica**, melyet a húslevesben főtt hús mellé fogyasztanak tormamártással.

A hagyományos ételek mellett szót kell adnunk a kiváló minőségű forrásvizeknek, amikből többek között a „**CHERNEL – Aqua Terra Sydan**” ásványvizekhez, és ízesített ásványvizekhez is nyerik a kristálytiszta vizet az ART Water Kft. újonnan indult üzemében. A térség értékét emeli a **préselt gyümölcsle**, amit a helyi gyümölcsösből szüretelnek, és nem utolsó sorban az őszi napokon megsütött **helyi szelídgesztenye** is rendkívül ízes Horvátzsidányban.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Helyszín: Horvátzsidány község közigazgatási területe

Javaslat: A helyi kezdeményezések Natúrparki népszerűsítése (pl. natúrparki rendezvények).

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

9.2. Helyi mezőgazdálkodás

Magyarországon a falvak, nemritkán egységes birtokként, vagy birtokközösségként a táj és a természet fenntartóiként szolgáltak évszázadokig, és szolgálnak ma is. Minden olyan vállalkozás, egyéni-, családi- és közösségi kezdeményezés, amely a hagyományos paraszti gazdálkodás gyakorlatának a kornak megfelelő, környezettudatos megújítását szolgálja, az közvetlenül és közvetetten is szolgálja a település természeti és közösségi helyi értékeinek a megújítását és tartós fenntartását.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Helyszín: Horvátzsidány község közigazgatási területe

Javaslat: A helyi mezőgazdálkodók fejlesztéseinek támogatását javasoljuk.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írottktő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

9.3. Ökológiai gazdálkodás

A natúrparki települések és az egész natúrpark környezeti értéke szempontjából különös jelentősége van az ökoportáknak, a falusi önfenntartó, környezettudatos kisgazdasági kezdeményezéseknek, amelyet sokszor más munka mellett tartanak fenn családok, vagy gazdálkodó közösségek.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Helyszín: Horvátzsidány község közigazgatási területe

Javaslat: A helyi kezdeményezések Natúrparki népszerűsítése (Pl. natúrparki ismertető tartása, megjelenés a natúrpark honlapján stb.).

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írottktő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

9.4. Kézműves mesterségek

A Natúrparki településeken a helyi terméket előállító kézművesek, művészek és művészi kézművesek, akik egyszerre szolgálják a település kultúrtörténeti és gazdaságtörténeti értékeinek a megújítását – a natúrparki települések valódi gyöngyszemei. A településen egykor jellemző mesterségek utódai ma is kincset érnek, így a kovácsok helyébe lépő lakatosok, gépjármű-, gép- és szerszámszerelők, a hagyományos mesterségek továbbítói és az azokat a mai formában képviselők mind életet és gazdasági erőt adnak a településnek és gyakran a településen működő kulturális és közösségi kezdeményezéseknek.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Helyszín: Horvátzsidány község közigazgatási területe

Javaslat: Natúrparki népszerűsítése a helyi kézműves és gazdasági kezdeményezéseknek (pl. natúrparki rendezvényeken).

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

9.5. Lakóhelyek, lakókörnyezet és környezettudatosság

A natúrparki településeken nagyon fontos szolgáltatást végeznek az építő, és az építéshez kötődő vállalkozások, a kőművesek, az ácsok és tetőfedők, a villany- gáz-, víz- és fűtés szerelők, a modern megújuló energiákkal foglalkozó vállalkozások, a kertészeti-, kertépítő- és tájépítő vállalkozások és szolgáltatók.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Helyszín: Horvátzsidány község közigazgatási területe

Javaslat: Natúrparki népszerűsítése a helyi kezdeményezéseknek (pl. natúrparki rendezvények).

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

9.6. Az elérhető helyi szolgáltatások

A már elérhető vagy megkezdni kívánt helyi szolgáltatások erősen javítják a település életminőségét, kedvezően hatnak a település lakosságmegtartó erejére, és gazdasági szövetére. A lakossági és személyi szolgáltatások széles köre (fodrászat, bolt, természetgyógyász stb.) mellett, a gazdasági és pénzügyi szolgáltatások megkezdésével illetve megerősítésével is javítható a település jövőpotenciálja. A rugalmas-, a részidős- és a távmunka lehetőségeinek terjedésével kedvezőbb helyzetbe kerülhetnek településeink, hogy fiatalabb generációk, és fiatal családok is otthonul válasszák a natúrparki településeket. Ez hosszútávon kedvezően hat a település fennmaradására, és hagyományos közösségi értékeinek a megerősítésére.

Kapcsolattartó: Horvátzsidány Község Önkormányzata – elérhetőség: 94/565-112

Helyszín: Horvátzsidány község közigazgatási területe

Javaslat: Natúrparki vállalkozói kisokos létrehozása elektronikus formában.

Javaslattevő: Horvátzsidány Község Önkormányzata (Krizmanich István polgármester), Írott-kő Natúrparkért Egyesület (Bakos György elnök)

10. Horvátzsidányi gyöngyszemek – A horvátzsidányi közösség megtartói

A községnek jelentős nemzetiségű kulturális élete van, melynek legjelentősebb képviselői:

10.1. Horvát Katolikus Ifjúság Vallási és Kulturális Egyesület

Elnöke, s egyben alapítója Dumovits István, helyi plébános. Az egyesület egyik fő tevékenysége a 2019-ben 26. alkalommal megrendezésre került Péruska-tábor – erdei nomád sáttortábor a nemzetiségi katolikus ifjúság részére.

10.2. „Čakavci” Horvát Kulturális és Hagyományőrző Egyesület – néptáncsoport, gyermekszekciója a „Židanske Zvijezdice”

A horvát táncok szépségét, gazdag érzelmvilágát igényesen tolmácsoló felnőtt együttes sok esemény házigazdája és szervezője Horvátzsidányban.

A tánccsoport 2003-ban egy hosszabb szünet és generációváltás után alakult újra. A csoport fontos feladatának tartja, hogy kisebbségi nemzetiségként egyformán ápolja, prezentálja a magyar kultúrát, a magyarországi horvátokét és az anyaországét is, tehát Horvátországot. Eme törekvés megmutatkozik repertoárjuk sokszínűségében, mely tartalmaz anyaországi, helyi kisebbségi és magyar néptáncokat egyaránt.

A tánccsoport a 2007-ben rendezett országos minősítőn arany minősítést szerzett.

10.2.1. Horvátzsidányi Hírmondó

A „Čakavci” Horvát Kulturális és Hagyományőrző Egyesület közgyűlése úgy határozott 2009-ben, hogy helyi újságot indít a Horvátzsidányi Horvát Nemzetiségi Önkormányzat támogatásával. Az újság negyedévente jelenik meg beszámolókkal, és az elkövetkező időszak eseményeinek, rendezvényeinek ajánlóival, meghívóival.

Cikkeket olvashatunk az óvoda, iskola, Idősek klubja, gyermektánccsoport, tánccsoport híreiről. Minden lapszámban Dumovits István plébános és Horváth Zsuzsanna kántor-hitoktató vallási-egyházi témájú gondolatait osztja meg az olvasókkal, magyar és horvát nyelven.

Zvijezdice gyermektánccsoport: A gyermekcsoport hét évvel ezelőtt (2013 májusában) alakult meg. Célja Horvátzsidány és környékbeli horvát falvak (Peresznye, Ólmod) régi szokásainak, hagyományainak, gyermekjátékainak, mondókáinak, gyermekdalainak felelevenítése, megtanulása. Azért is volt fontos az intézményeken kívüli csoport, mert így azok a gyerekek is részesei lehetnek egy horvát gyermek-közösségnek, akik nem a falu horvát nyelvet oktató általános iskolájában tanulnak. A gyermekcsoport egyik legnagyobb munkája 2016-ban egy kiadvány összeállítása, melynek címe „Kad sam bila mala” (Amikor kicsi voltam). Ez egy könyvből és CD-ből áll. Tartalmazza a Horvátzsidányban összegyűjtött régi gyermekdalokat, mondókákat, énekeket, altatókat a már feledésbe merült, illetve még máig őrzött hagyományokat, szokásokat.

10.3. Peruška Mária énekkar

Az egyik legrégebbi, 1993. óta működő helyi csoport a Peruška Mária Énekkar. Aktívan ápolják a helyi horvát hagyományokat a nyelv használata és a dalok őrzése nyomán. Állandó tagjai a falu kulturális életének.

10.4. Židanski tamburaši tamburazenekar

Horvátzsidányban mindig fontos szerep jutott a horvát népzene ápolásának továbbörökítésének. A jelenlegi formációt a nagy múltú, nemzetiségi körökben országos hírnevű Židanski bečari, azaz Zsidányi Betyárok tagjai és a néhai Židanske žice, fiatal generációs tamburazenekar tagjai alkotják.

10.5. Horvátzsidányi amatőr színjátszókör

1991-es alakulása óta, egy-egy rövidebb szünettel, de még mindig tevékenykedik a csoport. Az asszimiláció folyamatában, jelenünkben, fontos tényező a nemzeti identitástudat ébresztése, fenntartása, az anyanyelv gyakorlása. Településünkön ennek egyik kifejező eszköze a helyi amatőr színhátszókör.

Székhely: Horvátzsidány

10.6. Idősek klubja

1998-ban a klubot a tevékeny közösségi élet érdekében hozták létre. Azóta is működik, jó kéttucatnyi taggal, de ellátogathat ide bárki, a klub kapuja egész nap nyitva áll. Törődnek itt az idősökkel, itt kapnak ebédet, és akinek szüksége van rá, kimossák a szennyesét is. Kézműves foglalkozások, éneklés, színhátszás teszik mozgalmassá a többnyire hölgyekből álló közösség életét.

Székhely: 9733 Horvátzsidány, Fő utca 6.

11. Horvátzsidányi gyöngyszemek – sport és szabadidő

11.1. Labdarúgás

Horvátzsidányban már nincsen megyei bajnokságban induló csapat, csak egy pálya, amit a horvátzsidányi fiatalok miatt nyírnak. Az 1970-es években azonban még Megyei I.o. labdarúgó csapattal rendelkezett a falu.

11.2. Lovaglás, Íjászat, Lovas íjászat, Kézművesség

Mindezt a mai napig a Horvátzsidány mellett található Marton-Szálláson érhetjük el. Az ide látogatók megismerkedhetnek az íjászat rejtelmeivel, a korabeli kézművességekkel illetve fegyverekkel, valamint lovaglási lehetőséggel.

Beérkezett további javaslatok

1. Az erdő- és zöldterületek, Foci pálya- és Sportpálya megóvása, rendbetétele.
Mellékutak – utcakép – útminőség javítása.
2. Régi Iskola épületének felújítása (Hideg utca).
3. A parkot a patak mentén a buszmegálló érintésével, és a Boldogasszony patak
rendbe rakása.
4. A faluban lévő régi fák kivágása után új fák ültetése.
5. Kerékpárút kiépítése.
6. Falusi Vendéglátás támogatása.
7. Termelői piac kialakítása.

